

NOVO VRIJEME

List za učitelje i prijatelje narodne prosvjete

Izdavatelj i odgovorni urednik: Danilo Petranović.

» Izlazi 15. i zadnjeg dana svakog mjeseca. — Štampa se u «Zadružnoj Štampariji Ugo Fosco i dr.» u Šibeniku

» Cijena je listu: Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu K. 6 na god. Za sve ostale zemlje na god. franaka 8. Surazmjerno na pól i na četvrt godine. — Plativo i utuživo u Šibeniku. —

« Pretplata i oglasi šalju se administraciji „Novog Vremena“, a rukopisi uredništvu. — Ne frankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Златна средина

Чувени професор на берлинском свеучилишту Паулсен, страствен противник Хекелов, написао је у 5. бр. листа *Die Woche* чланак, у ком износи своје мисли о начину, како се данас васпитава омладина по школама, и ту се дотакао питања, које је управ на дневном реду. Многи стручни листови осврнули су се на писање Паулсеново; не ће бити на одмет, да и ми о томе проговоримо.

Сви знамо за полакшице, које ће се сад осјетити при полагању испита зрелости у средњим школама. Да је прије било преоптерећености, о томе нема сумње. Пошто су се испити полагали, обично, у љетно доба, дјаци би морали у запари израђивати тешке задаће из математике; преводе из грчког, латинског; оригиналне радње на српском или хрватском, италијанском и њемачком језику, тако, да већ иза тога рада, дјак би изишао чисто сатрвен. Па тек онда, усмени испити из свих предмета, по свим правилима *educationis strenuae!*

Није чудо, ако би многи дјак, који се кроз свих осам година показао еминентиста, на испитима зрелости прошао лоше! Томе злу, требало је доскочити; али се бојимо, да се не би прешла граница у попустљивости и да

не би, као што рече проф. Паулсен, зацарила се филозофија „веселог живота“ и у кући и у школи. Наравно, да назови према средњошколској омладини, отскоком опајају се и у обуци у пучким школама, те ми мислимо, да не би паметно било уводити велику олакшицу ученицима, које треба, још из малених ногу, привикнути на мисао, да, кроз живот, води трновити пут, и да развијена снага може уклањати пркошљиво трње, које се испријечило и не да корацати. Велика попустљивост у обуци, биће узрок, те ће се подићи младеж, која, при нај мањем судару у животу осјетиће се несретном и вјечито незадовољном. Далеко смо од помисли, да ми морамо наш млађи нараштај приковати на клупу и у кући и у школи. Ми смо добро запазили опомене француског љекара Дра de Fleury против сједећег начина живота. Да није ништа друго, већ само оно патолошко врење у организму, што се назива неврастенијом, напунило би нас грозотом за сва времена.

Али смо далеко и од тога, да настава пође путем њежног и попустљивог васпитања; далеко смо од тога, да, ради тврдоглавости ученика, кривимо учитеља; далеко смо од тога, да ако ученик не напредује у школи,

одма дигнути и куку и мотику проти наставног плана, против оптерећености; далеко смо од тога, да се дјацима стане ласкати са свих страна, јер би тим, у будућности, иста школа створила оне вјечите незадовољнике, који се не знају задовољити са оним, што је могућно, већ вјечито теже за нечим неодређеним, тамо негдје у магловитој даљини.

У првом реду, учени проф. Паулсен препоручује, поучити младеж на послушност. Учитељ не смије попуштати свима склоностима свог васпитаника, нити смије задовољавати све његове жеље. — Тим би се учитељ огријешно према самом ученику, јер тај ученик не би знао, да у животу човјек мора подлагати, често и често, своју вољу под нужду било природну, било друштвену. У томе, као и сваком другом васпитном правцу, учитеља мора да руководи само чиста љубав према своме ученику, и тад није се бојати, да би учитељ могао посрнути и вршити своју ђудљивост над омладином.

У другом реду, учени писац препоручује, да треба учити дјаке и напрезању. — Неки нас паравни нагон тјера, да бјежимо од напрезања; али

не заборавимо, да виша култура не може се постићи без примјерног труда. С тога треба образовати енергију воље код ученика; треба их учити, да буду издржљиви у трудном раду; — треба, по правилима, *educationis strenuae*, потетицати и храбрити дјаке, да улажу и посљедњу снагу, не заборављајућ никада, да имамо посла дјецом, а не одраслим људима. Свакако пак, нека учитељ својим дјацима често, много говори о моћи воље, и тим ће код њих подизати њихов морални *niveau*.

Као трећи постулат, Паулсен ставља, да треба учити дјаке, да се уче одрицати и савлађивати своје пожуде. Он каже - и говори право - да су пожуде онај прави суд Данајида, који се залуду напуња водом, јер она одма протиче из оног шупљег бурета. Просто, уредно задовољавати природним потребама; тим се умјеравају прећеране жеље, а стичу добре, сталожене навике. Савлађујући своје чулности, човјек се може узвисити у ведре висине човјечанског дјуха.

Дакле, не оптерећивати своје дјаке; али не треба, да учитељ сувише угађа; држимо се према томе златне средине.

Djelovanje nervoznosti po zanimanju

Nedavno je čuveni psihijator, profesor na berlinskom sveučilistu, D.r Šuster štampao svoja istraživanja i opažanja o djelovanju nervoznosti, pri raznim zanimanjima. Kako, s ove bolesti stradaju mnogi nastavnici—ce, koja iza sebe ostavlja vidljiv i osjetljiv trag, donášamo po knjižici: *Sistem nervoznosti i škodljivosti dnevnoga života*, učenoga profesora glavni razmatranja.

Laik je u pravilu naklonjen, da svaki pristojan umni rad, otmeni duševni rad, jednoga matematičara na primjer, ili jednog astronoma, smatra kao naročito opasan za zdravlje nerava, i da na taj način objasni

česte, nervozne poremete u organizmu kod ljudi, koji mnogo rade glavom. I ako pretjeran umni rad, sam po sebi štetuje našem zdravlju i čini nervni sistem slabijim, ipak praksa pokazuje, da ima i drugih momenata, koji određuju štetu umnog i duševnog naprezanja. Od ovih, koji rade umom, glavom, ne bivaju nervozniji oni, koji se odaju čistom naučnom radu, koji je uvijek miran, ili oni, koji su u čvrstim pouzdanim i samostalnim položajima, nego oni, koji zauzimaju niže stupnjeve. Kod tih ljudi niže kategorije, javlja se srdžba mnogo češće, no kod onih prvih uzbuđenje, brige, koje su neminovne posljedice zvanja. Naravno, raz-

Br. 9.
bole.
mirni
života
uzbu
Glum
čito j
kod t
nered
čito p
noga
i t.d.
predst
predst
Intrig
naj češ
momen
na du
C
umnim
ubrajaj
selu i
su to
života
bogat
straha,
nja, oc
druži o
novn
koji su
svojege
cit svoj
noj na
koje na
nikada
jest u
mana p
do slije
su bil
je 5 o
službi.
dno ner
zdravo
nih učit
68 na s
Ti bron
drugo, k
i učitelji
po iskus
sve osta
Možda t

bole se i drugi ljudi, koji su u stalnim i mirnim položajima, navlastito kada im način života ili vrsti posla donosi sobom srdžbu, uzbuđenje, brige i druga jaka osjećanja. Glumci, umjetnici uopće pjevači, čine naročito jak kontigenat nervnih bolesnika, jer se kod tih ljudi osim tjelesnih škodljivosti — neredovan život, alkohol — javljaju naročito prije svega, naročite škodljivosti duševnoga života: briga, ambicija, razočaranje i t.d. Možda i često vještačko i nasilno predstavljanje afekta kod pravog umjetnika, predstavlja jednu veliku škodljivost po nerve. Intrige i rivalstva u umjetničkim krugovima naj češće su i uobičajene stvari i takvi uopće momenti, koji su znatni i jaki po utjecaju na duševni život.

Od drugih zanimanja, skopčanih sa umnim radom i bogatim duševni mživotom, ubrajamo još liječnike, naročito liječnike na selu i izvjesne trgovačke spekulante. Sva su to zvanja, čiji je intenzitet duševnoga života jak i veliki, čiji je duševni život bogat i raznovrstan, pun nade, razočaranja, straha, napetosti, očekivanja, briga uzbuđenja, odgovornosti; naročito kada se pridruži osjećanje odgovornosti, kao kod činovnika na blagajnama, i kod anih koji su odgovorni pred javnošću, i koji iz svojega džepa moraju pokriti slučajni deficit svoje blagajne. Svi oni, koji žive u stalnoj napetosti i neprekidnome uzbuđenju, koje navika ublažava, ali koje se ne gube nikada potpuno. Naročito opasno zvanje jest učiteljsko. Po ispitivanju d. Rihtmana prije nekoliko godina, došlo se je do slijedećih rezultata: Od 305 učitelja, 66 su bili nervozni nasljedno. Od tih 66 samo je 5 ostalo zdravo i čitavo po svršenoj službi. Od 780 učiteljica, 117 bilo je nasljedno nervoznih. Samo 25 od 117 ostalo je zdravo do konca službe. Među 259 bolesnih učitelja i 540 bolesnih učiteljica, bilo je 68 na sto, na obe strane nervno bolesno. Ti brojevi pokazuju i dokazuju više no išta drugo, koliko ju procenat nervoznih učitelja i učiteljica. Jedna naročita učiteljska klasa po iskustvima nadmašuje u tome pogledu sve ostale: to su učitelji i učiteljice muzike. Možda to dolazi otuda, što specijalno u

muzici, većina učenika i učenica pokazuje veoma malo i nimalo talenta. A možda i od tuda, što se specijalno među muzičarima kao umjetnicima, — riječ je o talentovanim — nalazi uvijek veliki broj nasljedno nervoznih.

Kod svih tih zanimanja, koji uče i predaju, opći škodljivi momenat po duševan život, jeste vječito strpljenje, primoravanje na strpljenje, potiskivanje svoje naravi i svoga temperamenta. Učitelj se mora vječito boriti sa sobom, i mora uvijek da ugušuje nestrpljivost, koja se javlja, razlozima i hladnim razmišljanjem. Naravno, kod učitelja veliku ulogu igraju: pekuniarne brige, brige familijarne, sve brige i uzbuđenja, koja dolaze od potčinjenoga položaja.

Pomenuvši zavisnost i potčinjenost, došli smo na jedan važan momenat; to je škodljivo djelovanje stroge neprekidne discipline.

Praksa pokazuje da svi oni, koji pripadaju zvanju, gdje se vrši takva stroga i neprekidna disciplina, čine veliki kontigenat nervno bolesnih. To može da nas iznenadi, jer pomislimo odmah na vojsku i monaricu, dvije klase zvanja, gdje je prije svega disciplina glavna stvar. Ali, baš naučna ispitivanja i objavljivanja rezultata i kod drugih kulturnih naroda pokazuju, da se baš kod vojske i mornarice javljaju teške forme nervoze i nervnih bolesti, a naročito muška histerija. Naravno i tjelesna naprezanja, čine ovdje jedan važan faktor. I časnik, čovjek pod disciplinom višega položaja, onaj je, koji više od toga trpi i strada no običan vojnik. I to nije teško razumjeti, kada se zna, da je časnik vojnik po zvanju i struci, dok je običan vojnik privremen vojnik. Kod časnika je mogućnost uzdržavanja sebe i porodice čvrsto i nerazdvojno vezana za njegovu vječito zvanje. Običan vojnik, pa i podčasnik, kada izade iz vojske, ne boji se budućnosti. Za njega je spreman čitav niz zvanja, u kojima može raditi i uzdržavati se. Drugačija je stvar sa časnikom, kada on kvitira, rijetko, veoma rijetko, može naći za sebe pogodnu službu. Teške tjelesne poslove ne može vršiti kao običan čovjek i vojnik; za umne teže poslove nema pret-

hodnoga potrebnoga obrazovanja i nedostaje mu mogućnost, da ga naknadi.

Osim kod vojništva, gdje vlada također stroga i neprekidna vojnička disciplina, još je i policija. Među policijom, — bar sudeći po odnosima u Berlinu, — nalazi se veoma veliki broj nervno bolesnih. Osim momenata škodljivosti, kojih ima kod vojske, kod njih ima još i drugih kao važnih faktora. To nijesu više mladi i svježi ljudi, već stariji isluženi potčasnici, tjelesno izmoreni ljudi, izloženi još u vojsci utjecaju alkohola. Uz to oni imaju porodicu, i prema tome porodične brige. Za ove ljude je naročito ubitačna disciplina i jače pritiskuje na njih, jer su im pretpostavljeni često veoma mladi. Tjelesni umor ovdje je još veći, no u vojsci. Dugo stajanje na liniji i u mjestu, često dugo gladovanje rdavo vrijeme i bure, larmana nlicima, sve to pospješuje umor. Osim toga česte lične opasnosti. Isto je tako i kod požarnika u velikim gradovima.

Još jednu vrst nervoziteta napomenuti ćemo sa drom. Šusterom. Ona nije izazvana jednim naročitim zvanjem, već jednim naročitim stanjem. To je nervozitet ekzaminanda onoga, koji biva ispitivan na ispitu. Ako se ispituju takvi slučajevi, konstatuje se: rad koji se naglo svršio i za kratko vrijeme,

dao bi iste rezultate, da se pametno podijelio i ranije počeo. Mjesto toga većina radi nekoliko mjeseci, čak i nekoliko nedjelja pred ispit i radi tada dan i noć, uz sredstva kao duhan, kafa, čaj, itd. U koliko se približuje ispit, u toliko je veći strah. Sve se grozničavije radi. San biva nemiran i rdav, nastupa veoma brzo umaranje, pročitano se ne pamti. Na koncu dolazi jak strah, lupanje srca, duševni umor i malaksalost, osjećanje potpune nemoći. Uvijek se opaža slabljenje tijela; opadanje težine lako je konstatovati. Mnogi prođu na ispitu i za čudo primjete, da je nestalo nervoziteta i da su mnogo bolje spremni, no što su u žalosnim časovima mislili. Ima ih, koji se ubiju direktno pred ispit. Kod takvih — i inače nesumljivo bolesno disponiranih ljudi — strah biva jakom duševnom depresijom. Oni misle, da su „umno ruinirani“ i ubijaju se. Ima slučajeva ubijstva zbog prekomjernog umora i ondje, gdje nema ni riječi o kakvome ispitu. Ali i tu se stvar tiče normalnih individua. Koliki jak utisak ostavlja nervozno stanje, spremanja za ispit i ispita vidi se po tome, što se ta okolnost čovječijeg života često i mnogo docnije, poslije mnogo godina — javlja ponovo u životu. Č..

МИРКО ЛЕЖАИЋ :

О састављању читанке за дјецу

Да дјецу научимо читати и увјежбамо; да их васпитамо читањем и омилимо им књигу, морамо, уз остале побуде и помагала дати им у првом реду, добру читанку. Како читанке, што су одавна уведене у наше народне основне школе, не удовољавају потпуно овој важној школској настави, није ништа чудновато, што наше учитељство, сваком згодом, тражи, да се оне допуне и према приликама исправе. Али није корист увидјети нешто, што по своме дјелокругу и не може да буде савршено, јер се тиме не ће постигнути жељени циљ, него се мора живо прегнути, да се устрајним радом острани, те замијени оним што ваља, оним што је добро.

Стога би добро било, да се једном, бар на овај начин, поведе и код нас озбиљна

дискусија о састављању читанака за дјецу, јер би се тако најбрже пронашао најподеснији начин, по коме би могли доћи до добрих читанака за наше народне школе. Тога ради и ми ебо овдје износимо, неколике мисли.

* * *

У старом и средњем вијеку педагози нијесу састављали посебних читанака. Младеж је учила читати из дјела својих знаменитих пјесника и говорника, или из књига св. Писма. Истом у новом вијеку јасније увидјеше празнину између буквара и библије, па да је попуне, отпочеше састављати посебне читанке. Но те прве читанке, састављене под јаким утицајем реализма, више су служиле као приручник за „природне и друге науке“ него ли за читање.

То се послѣје, тијеком времена, увидјело, па се поради тога одустрало од таквих читанака и њихова реалистично-енциклопедијског садржаја, те се стало уврштавати у читанку посве моралне и одвише поучне, чланке због чега ј она једино служила као неки проповједник за становиту тенденцију морала. Исто тако су промашиле праву сврху читанке Дистервегове и његових присталица јер су састављене по начелу, да читанкама није задатак религиозно-морални, ни реалистични, него искључиво *само језично образивање*.

Као што су читанке Дистервегова смјера нашле својих насљедоватеља, тако су против себе изазвале много противника. Дапаче ти противници, који су полазили с посве оправданог становишта, да читанка не смије једнострано образивати, него да има *свестрано* дјеловати нарочито пак образивати срце и фантазију, однијели су барјак побједе. Ови захтијевају да састављачи читанака бирају из народне књижевности оно, што је најбоље и најљепше. Најизразитији представник овога најповијега смјера, Шулиц, чији назори о читанкама, све више освајају терен у педагошком свијету, израдио је врло добру читанку, у коју је сакупио „само бисерје њемачке књижевности“ — Сматрамо да није сувишно што смо укратко приказали прошлост састављања читанке.

* * *

Ма како се мислило о изради читанке, да је то лаган или тежак посао, ми свеђер тврдо држимо, да није тако лако израдити ваљану читанку, да је тешко и мучно доћи до добре читанке. За добру се читанку, хоће не само много труда и пажње, па обилна и подесна материјала за садржај њезин, него још и да њезин састављач има доста интелигенције и укуса, да има добре литерарне способности и лијеп стил, као и тачан појам о стилу, којим треба да је читанка за дјецу написана. Осим тога, састављач читанке при њеној изради, треба да непрестано узнастоји, да се у сваком чланку педагошка страна сто више поклапа с литерарном. Јер с којемудраго стране се више гледало, или с педагошке или с литерарне, или са обе стране одједном и подједнако, увијек се једнако испољава: да читанка мора имати и у забави и у поуци, што је могуће више привлачивости и занимљивости, да све у њој има бити написано лијепо, лако и према схватању, разумијевању дјечијем. Што се више у том настојању успије, то је читанка, и садржајем и обликом својим, боља и подеснија за основне школе.

Да се, по томе, израде добре читанке за дјецу, настаје питање, одакле се имају узети чланци за њихов садржај?

У првом реду из дјечије, народне и умјетне књижевности наше, па послѣје и страних дјечијих књижевности, које су се нарочито у новије доба, јако развиле. — Ред је сада да укратко, с обзиром на читанке за дјецу, промотримо нашу књижевност и поједине њезине гране, да видимо у коликој мјери и каков је материјал, шта нам га у овом погледу она пружа и даје.

Наша књижевност, уопће говорећи, нема још довољно развијених и у једнакој мјери заступљених свију грана књижевних, као што то имају неке стране књижевности; она је донекле једнострано развијена. Једина њезина грана, народна традиционална литература, пружа нам за читанке, у највећој мјери и врло доброг материјала; приче, бајке, пјесме, пословице и заговетке, најбоља је душевна храна, коју има наша младеж да црпи с домаћега поља.

Наша дјечија књижевност ипак, не само да заостаје иза двију речених, него је и врло неразвијена, посве слабо испољава свој задатак; нема у себи довољно ни забаве, ни здраве поуке занимљиво изложене, па ни оног правог даха чисте поезије. Хладне, сувопарне, често и сувише дјетињасте пјесмице, са оним биједним стиховима, на многим мјестима очевидно из нужде због слика угуреним, све, више мање, почивају на Змају. Ако не горе, сигурно боље не стојимо ни са причама за дјецу. То су обично слабе, мале незнатне, врло мало занимиве, штуре приче с чудноватим натегнутим и неприродно намјештеним ситуацијама.

Укратко, сва се наша дјечија литература ослања на старинског Шмита и Хофмана. Свуда из ње посве провидно стрши онај сентиментални и досадни морал, милостиње према просјацима, као „да ће милостиња промијенити друштво и развити прави напредак његов“ — с правом вели један наш одлични књижевник. Поред свеколиког досадног моралисања, у њој ипак нема правога морала вјешто и занимљиво изложеног, а који би нашу дјецу упућивао на штедњу, на устрајност у послу, на одлучност воље и на обазривост, који би благотворно дјеловао на очвренуће њихова карактера, који би им помогао да мудро и поштено прођу кроз честа искушења живота. У њој нема много бајки, ни умјетних ни по народним бајкама израђених; нема пречисто и лијепо препричаних старих легенда, ни красних фантастичких приповијестица; нема уопште ни правога чистог

језика народног, ни онога слатког причања, које би нашој дјечи омилило читање корисних књига. — У страним дјечијим књижевностима има свега тога, као и доста кратких приповјетчица, у којима је причана према дјечијем схватању, садржина великих пјесничких дјела; зар не би добро било, да се и у нас пође тијем трагом? Зар би шкодило, ако би се све оно, што

може да ваљано помогне васпитање дјечије, а чега има код многих наших писаца, прекројило и удесио према захтјеву дјечије лектире?! Тако би се бар у главним потезима, наша младеж могла најбоље упознати са знаменитијим и великим дјелима наших књижевника. — Да се повратимо на ствар! (Свршиће).

ADOLF MAKALE:

Edmondo De Amicis i škola

Slavljeni italijanski spisatelj, bio je silno zaljubljen u školu. Ta ljubav nije bila idealna, iz daleka; on je naprosto volio učenike i učitelje. U Torinu često je pohađao škole i dolazio u doticaj sa učiteljima. Sve je htio da vidi, sve da saznade, sve da prouči. Jednog dana pače pohodivši neku školu, ponio je sobom kući neke učeničke radnje, pročitao ih, ispravljao, uspoređivao, i ta po sebi neznatna stvarca, turila mu je pero u ruke i on napisao jedan od naj nježnijih, ali veoma duhovitih svojih članaka.

„Srce“, „Roman jednog učitelja“ „Učiteljica radnika“, „Međ školom i kućom“ „Mladenačke i školske uspomene“ i „Djeca“ sve su ovo radnje od neprocjenjive vrijednosti, koje je on više manje u školi zamišljao. To su plodovi, u kojima iznosi opažanja učenika, učitelja i škole. Ponajviše je crpao građu iz školskih i pedagoških listova.

Spominjemo za primjer, da je htio prolistati sve godišnjake pedagoškog lista „Risveglio educativo“, prije nego je počeo pisati svoj „Roman jednog učitelja“.

De Amicis je kazao, da su sama djeca bila saradnicima njegove naj ljepše knjige, njegovog „Srca“. I zajista, ta je knjiga življela mnogo prije, nego li je bila napisana. Sve ono biserje i sve ono cvijeće, nanizano u „Srcu“, moralo je prije, i mnogo prije mirisati i sjati poput sunca u duši njegovoj. Sav neodoljivi čar, koji izbija iz te knjige ima se pripisati istinskom i realnom crtanju tipova i događaja, i onoj žarkoj njegovoj ljubavi, koja izbija iz svake riječi. Jednom je neko spočitnuo da je „Srce“ protkano

odveć nježnim osjećanjem. Ali mi pitamo, nije li vazda, zar nije i danas u milosti i dobroti naj veća tajna ljudskog društva; danas, kad se svak gnjušanjem odvraća od brutalne sile, niske pohlepe i slijepog nasilja, danas, kad se pjevaju himne i ditirambi miru i ljubavi, koja ima da zavlada u srcima svih ljudi? Za to su sva djeca plakala, i potrešće se ganutljivo nad stranicama njegove naj ljepše knjige „Srca“. Ali, te su suze kupelj, koja povraća zdravlje, one su blaga rosa, koja budi i umnožava naj ljepše i naj mirisnije cvijeće ljudske duše i ljudskih osjećaja. Ako ičim drugim, to je De Amicis svojom knjigom „Srce“ stekao glas svjetskog književnika i teško, da se ijedna omladinska literatura može pohvaliti jednim svojim produktom, kao što se može italijanska ponositi De Amicisovim „Srcem“. Za to ćemo gotovo u omladinskim literaturama svega svijeta naći prevedeno njegovo „Srce“, što je naj bolji dokaz, na kojoj umjetničkoj i pedagoškoj visini stoji to djelo, kojemu se nije mogao oteti ni jedan narod, da ga za svoj podmladak ne provede i tako doprinese oplemenjivanju narodne duše i srca. Svi su narodi za to osjećali nuždu, da se tim djelom svjetskog glasa upozna mladi svijet, u kome će knjiga probuditi mnogi plemeniti osjećaj i podgrijati mnogu želju za onim, što je korisno, istinito, lijepo i dobro.

Kao što je Edmondo De Amicis ljubio djecu; njima posvetio sve svoje umne sile, obradovavši je lijepim knjigama, na isti način ljubio je i učitelje. Intenzivnom pažnjom, pratio je njihov mukotrpan rad, njihovu

Jobovu ustrpljivosti samoprijegor, da od sitnih stvorova isklešu čitave ljude, koji će biti od koristi domovini i društvu. Htio je i nastojao, da ih upoznade iz bliza, da osjeti sve njihove boli i borbe, da živi onim istim životom, kojim žive i oni, snizujući se do dječijeg shvaćanja.

Jedini roman, u kojem je on pokazao svu svoju pripovjedalačku vrijednost i snagu i u kome je kušao svoj talenat, jest „Roman jednog učitelja“. Taj roman, i ako nema strogo umjetničku jedinstvenost, koja je glavna odlika ovakog literarnog produkta, on je ipak po sebi i po svojoj koncepciji snažan i neobično bogat tipovima, idejama i opažanjima. U njemu je sadržan materijal za deset drugih romana.

Ako je „Roman jednog učitelja“ jedna velika slika, u kojoj je umjetnik slio sve elemente, grandioznu viziju, to su njihove novele i crtice „Medu školom i kućom“, „Mladenačke i školske uspomene“, i druga djela skice, osnove, priprave za osnovu jednog velikog djela, koje je moglo da oživi i da se pojavi u De Amiciševoj duši, obasjano blještanim sjajem njegovog plemenitog srca, u kom je kraljevala ljubav i dobrota.

Smrt Edmonda de Amicisa, jest tuga čitavoga naroda italijanskoga. Dvostruka je to tuga po učitelje i djecu. Velika je žalost našla školu, jer je ona u De Amicisu gledala svoga branitelja, tumača i pjesnika.

Književni glasnik

„Hrvatske jelice“. Upozorujemo naše učitelje i učiteljice na ovu netom izišlu knjižicu, koju treba da nabavi svaka učit. knjižnica. Kao nagradu djeci, ovo je vrde zgodno štivo. Dobiva se kod nadučitelja *Josipa A. Kraljića u Malom Loštinu* po cijenu od 2 krune. Sav čisti prihod, dala je autorica za „Mladi Istran“ koji još ne dolazi u sve dalmatinske škole; ona za to vrlo mучно veže kraj krajem, u smislu materijalnih troškova za list, koji ni odatle nema subvencije. „Hrvatske jelice“ su zbirka *narodnih priča* iz svih krajeva domovine, pa i iz Dalmacije. Slike su umjetničke lijepne, a ima ih 30. Neke priče prevedene su na engleski jezik, a neke na češki i njemački jezik, po čemu se vidi, da im je folklористичка vrijednost velika. Neke je preveo je Фрањо Кхун на свјетски језик „Esperanto“ у збирци прича. — Ауторица књиге „Hrvatske jelice“ je наша сурадница Јелица Беловићева. *Jos. A. K.*

Anton Pešek: „Slepa ljubez en“ („Slijepa ljubav“). Pučka igra s pjevanjem u 5 činova. Slovensko učiteljstvo razvilo je svestranu djelatnost na polju naprednog školstva. Svrha njihova rada jest, pobuditi u samom narodu smisao za važnost dobroga. Škola i dom, učitelji i roditelji, moraju uzajamno djelovati, ako želimo narodu bolju

budućnost. To je danas slovenski problem; ko pako prati živahno pokret slovenskih učitelja, mora da s veseljem ustvrdi, da su oni uložili velik dio svojih svježih sila u riješenju toga problema. „Domaće ognjišče“ (pedagoško-psihološki list u Ljubljani) i mnogobrojni „*roditeljski sastanci*“ jesu najboljim svjedokom, da slovensko učiteljstvo radi i u tom pogledu, da se slovenska škola približuje ljepšoj budućnosti. Najnovija pučka drama nadučitelja Peska „Slepa ljubez en“, pribaviće bez sumnje velik broj prijatelja, uzajamnom djelovanju doma i škole. U drami se rješava narodno-socijalni problem, u čem je g. Pesek sjajno uspio. Mogli bi slobodno staviti knjizi ovaj motto: „ko školu odbjegava, sam sebi štetuje“. Ova skroz tedenciozna pučka igra, sadrži u sebi toliko vrlina, da bi mogla ući u repertoar svih naših pozorišta. Žalimo, što nam ograničeni prostor lista ne dopušta, da na dulje progovorimo o „Slepoj ljubez ni“ i njezinu auktoru, i što ne možemo da iznesemo u kratko sadržaj. Do prigode i to. *a. m.*

Spisatelji, koji žele, da njihova djela objavimo, neka nam šalju svoje publikacije.

BILJEŠKE

90 godišnjica Ivana Trnskoga. Ovaj omiljeni pisac i pjesnik, koji je u svoje vrijeme pohodio naše primorje, a u Šibeniku susreo se sa viđenijim onda našim književnicima rodoljubima, dočekaio je na radost potomstva i naraštaja duboku starost, vazda svježa i bistra uma, puna kako slatkih uspomena, tako i burnih prilika. Odbor hrvatskog knjiž. Društva sv. Jeronima, predao je sijedom pjesniku, kao uspomenu krasno izradenu spomenicu. Vitez Trnski ganutljivo se zahvalio na daru i čestitci. Pridružujući se mnogobrojnim čestitkama, želimo vitezu Trnskome, pošljednjem Ilircu od Boga zdravlje, a da dočeka još dublju starost.

Kongres slovenskog učiteljstva. — Ovog ljeta, dne 9. julija, održaće se u Zlatnom Pragu kongres slovenskih učitelja. Braća Česi spremaju se, da kongres bude na onoj visini, na kojoj mu dolikuje po svome radu i pregalaštvu. Ova je pojava, koju mi unaprijed pozdravljamo, veoma značajna u prosvjetnom djelovanju Slovenstva. Češki su učitelji i do sada svojim radom među nama prednjačili. Svako njihovo poduzeće, bilo je okrunjeno uspjehom, pak nas to učvršćuje nadom, i uvjerenjem, da se sa kongresom nije moglo bolje početi, već predati ga u rukovodstvo Česima.

Stoga smo uvjereni, da će ovaj kongres, pored značaja za napredak narodni i prosvjetni, utjecati znatnim dijelom i na zajednicu svega slavenskog učiteljstva. Jedino žalimo, što će pristup dalmatinskih učitelja biti zapriječen poteškoćama, pošto je za nas na jugu mjesec juli, još doba, kada se u školi vrše predavanja, dok veliki odmor nastaje skoro kod sviju naših p. škola mjeseca avgusta i septembra.

Šiba u školi. Školski savjet u New Yorku odbio je sa 33 glasa protiv 17 ponovno uvađanje kazne šibom u školi. Provađanje ove odluke biće povjereno nadzirateljima.



Čitulja † Prof. Aleksandar Sandić, sljedbenik Vukov, koji je svojim djacima umio dosta da priča o Vukovim prilikama pri preporodu srpske knjige, preminuo je u 72. godini života. Uza svoj nastavnički rad, kao prof. srp. velike gimnazije novosadske, pokojni je Sandić radio i na književnosti. Naročito po književnim i feljtonima dnevnih listova, popraćao je svaki važniji događaj u kulturnom životu srpskom i slovenskom, a saopštovao je i refleksije, koje su mahom bile napisane nekim osobnim legendarnim stilom. Vječan mu spomen!

Opomena. Ko prima list, molimo neka podmiri pretplatu.



Veliku knjižaru i štampariju Braće M. Popovića

kupilo je

UČITELJSKO DEONIČARSKO DRUŠTVO


NATOŠEVIĆ

 U NOVOM SADU

Radnja je ostala i dalje u dosadašnjoj kući


 NA GLAVNOJ PIJACI.
 

Ima veliki izbor raznih knjiga na svima jezicima, ikona, slika, muzikalija i svega što spada u knjižarsku struku.

DAJE VELIKI POPUST (RABAT).

Štamparija radi **brzo, tačno, lijepo i jeftino.**

Posao prima ma kako bio veliki i na svima jezicima, jer ima štamparskog pribora u tolikoj mjeri, koliko nema ni jedna druga štamparija.